

BPK.518.5.2015

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze

Badane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ujawniły problemy związane z realizacją art. 185c k.p.k., na mocy którego w sposób szczególny został uregulowany tryb przesłuchania świadka pokrzywdzonego przestępstwami przeciwko wolności seksualnej (art. 197-199 k. k.).

Zgodnie z art. 185c § 2 k.p.k. przesłuchanie pokrzywdzonych przestępstwami o charakterze seksualnym w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich uzyskało z prokuratur regionalnych informacje dotyczące okresów, które upływają od momentu złożenia przez pokrzywdzonych zawiadomień o popełnieniu przestępstwa określonego art. 197 – 199 k.k. do momentu przeprowadzenia przesłuchań przez sądy. Poddano analizie dane dotyczące okresu upływającego pomiędzy datą złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, a datą skierowania przez prokuratora wniosku o przesłuchanie oraz datą skierowania wniosku o przesłuchanie, a datą przesłuchania pokrzywdzonego przez sąd.

Analiza tych danych prowadzi do wniosku, że przynajmniej w części spraw pomiędzy złożeniem przez pokrzywdzonego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, a

przeprowadzeniem jego przesłuchania upływa zbyt długi okres. O ile z reguły jest to okres ok. jednego miesiąca, to niejednokrotnie czas, który upływa pomiędzy zawiadomieniem, a przesłuchaniem przekracza dwa, a nawet trzy miesiące. W ocenie Rzecznika termin dwumiesięczny należy już uznać za zbyt odległy. Główny jednak problem dotyczy czasu jaki upływa pomiędzy złożeniem wniosku do sądu przez prokuraturę, a przesłuchaniem pokrzywdzonego przez sąd na posiedzeniu w trybie art. 185c § 2 k.p.k.

Przeprowadzone badania pozwoliły na stwierdzenie, że pomiędzy różnymi jednostkami organizacyjnymi (nawet w ramach tej samej prokuratury regionalnej) istnieją w tym zakresie duże różnice. Dla przykładu dane przedstawione przez Prokuraturę Regionalną w Białymstoku wskazują, iż o ile w okręgu białostockim niemal wszystkie przesłuchania odbywają się w terminie jednego miesiąca od dnia złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, to w okręgu łomżyńskim niejednokrotnie są to znacznie bardziej odległe terminy (Prokuratura Rejonowa w Łomży, Prokuratura Rejonowa w Wysokiem Mazowieckim).

Przedstawione dane, uwzględniając okoliczność, że w niektórych przypadkach powstałe opóźnienia mogą być związane z wystąpieniem przyczyn obiektywnych niezależnych od organów procesowych, pozwalają jednak krytycznie ocenić zaobserwowaną praktykę w zakresie terminów rozpatrzenia przez sądy wniosków składanych przez Prokuraturę Rejonową w Ropczycach, Prokuraturę Rejonową Szczecin Prawobrzeżne, Prokuraturę Rejonową w Nowym Targu, Prokuraturę Rejonową Radom Zachód, czy Prokuraturę Rejonową w Szamotułach. Zastrzeżenia budzi także sytuacja występująca w obrębie jednostek organizacyjnych podległych Prokuraturze Regionalnej w Warszawie (zwłaszcza Prokuratury Rejonowe Żoliborz, Mokotów oraz Prokuratury Rejonowe w Piasecznie, Pruszkowie oraz Otwocku).

Zwrócić należy uwagę na to, że wielokrotnie prokuratury zmuszone były do kierowania do sądów monitów o przyśpieszenie rozpoznania wniosku prokuratora o przesłuchanie w trybie art. 185c § 2 k.p.k. Sytuacje takie miały miejsce na obszarze podległym wszystkim prokuraturom regionalnym. Opóźnienia w zakresie wyznaczenia terminu posiedzenia sądowego uzasadniane były okresem urlopowym, czy chorobą sędziego. Jako ilustrację tego problemu można wskazać działania podejmowane w tym zakresie przez jednostki podległe Prokuraturze Regionalnej w Krakowie: sprawa 1 Ds.

1085/15 Prokuratury Rejonowej w Chrzanowie – prokurator zwracał się o wyznaczenie wcześniejszego terminu przesłuchania świadka, prośby nie uwzględniono; sprawy Ds. 525/15 i Ds 587/15 Prokuratury Rejonowej w Suchoj Beskidzkiej – kilkakrotnie zgłaszano przewodniczącemu wydziału oraz sędziemu wyznaczonemu do przeprowadzenia czynności konieczność przeprowadzenia ich w możliwie najkrótszym terminie; sprawy 4 Ds. 639/14 i 6 Ds. 638/14 Prokuratury Rejonowej Kraków – Nowa Huta – kierowano do sądu pisma ponagląjące; sprawy Ds. 25/15/S i Ds. 449/15/S Prokuratury Rejonowej w Jędrzejowie – podjęto czynności polegające na skierowaniu do przewodniczącej wydziału pisma, w którym zwrócono się o podjęcie zdecydowanych działań o charakterze dyscyplinującym i organizacyjnym mających na celu niezwłoczne rozpoznanie wniosków prokuratora; sprawa Ds. 301/15 Prokuratury Rejonowej w Staszowie, w której wystosowano pismo do Prezesa Sądu Rejonowego w Staszowie o przeprowadzenie przesłuchań świadków bez zbędnej zwłoki - efektem tych działań było wydanie zarządzenia nr 28 Prezesa Sądu z dnia 29 kwietnia 2015 r. regulującego przedmiotową kwestię, co spowodowało, iż w ocenie prokuratury wyznaczanie terminów nie budzi zastrzeżeń.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę także na te jednostki organizacyjne, w których terminy przesłuchań w charakterze świadka przestępstwami o charakterze seksualnym, były bardzo krótkie (Prokuratura Rejonowa Ciechanów, Prokuratura Rejonowa Płock). W tych przypadkach prokurator prowadzący postępowanie przygotowawcze wyznaczał miejsce i termin przesłuchania, informując o tym sąd w składanym wniosku. Przesłuchania przeprowadzał sędzia wyznaczony jako dyżurny na dany dzień. Praktyka ta pozwalała przeprowadzić przesłuchanie niezwłocznie po złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Zdaniem Rzecznika przedstawiona praktyka stanowi wyraz dobrej organizacji pracy oraz komunikacji prokuratur z sądami. Rozpatrzenie wniosków o przesłuchanie pokrzywdzonych w trybie art. 185c § 2 k.p.k. nie może odbywać się w ramach kolejności spraw oczekujących na rozpoznanie w referacie sędziego. Wynika to z wagi pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka w sprawach przestępstw o charakterze seksualnym i konieczności niezwłocznego przeprowadzenia tej czynności, zarówno z uwagi na stan psychiczny świadka pokrzywdzonego, jak i konieczność zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania przygotowawczego.

Wymaga ona zatem upowszechnienia i ugruntowania m.in. poprzez wydanie odpowiednich zarządzeń przez prezesów sądów.

Regulacja zawarta w art. 185c k.p.k. jest wyrazem dbałości o stan psychiczny świadka pokrzywdzonego. Czynność procesowa przesłuchania w charakterze świadka pokrzywdzonego przestępstwami określonymi w art. 197 – 199 k.k., która ma dostarczyć organowi procesowemu informacji dotyczących okoliczności czynu i sprawcy, powinna być przeprowadzona w taki sposób, by ograniczyć do minimum wtórną wiktyimizację. Ta słuszna intencja prawodawcy może zostać zrealizowana jedynie wówczas, gdy przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka przez sąd nastąpi niezwłocznie po złożeniu przez niego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Wynika to również z aktów prawa międzynarodowego, w których m.in. podkreśla się: konieczność unikania wtórnej wiktyimizacji (art. 18 pkt. 3 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z dnia 11 maja 2011 roku, Dz.U. z dnia 23 marca 2015, poz.398); obowiązek przesłuchania ofiar bez nieuzasadnionej zwłoki po złożeniu właściwemu organowi zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (art. 20 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową rady 2001/220/WSiSA, Dz.U. UE L z dnia 4 listopada 2012 roku); rozwijanie i ulepszanie polityki krajowej przeciwko przemocy oraz pomocy dla ofiar przestępstw (art. 3, 25, 27, 29, 33, 35 Zalecenia Rec 2002/5 Komitetu ministrów do państw członkowskich w sprawie ochrony kobiet przed przemocą przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 30 kwietnia 2002 r. na 794. posiedzeniu Zastępców Ministrów).

Zebrane informacje dotyczące okresu, który upływa pomiędzy złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, a przesłuchaniem pokrzywdzonego przez sąd w trybie art. 185c § 2 k. p. k. wskazują na to, że nie zawsze ów cel w postaci unikania wtórnej wiktyimizacji jest realizowany.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust.1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz.1648 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i rozważenie potrzeby podjęcia działań, które zapewnią skuteczną ochroną wolności i praw osób pokrzywdzonych

przestępstwami określonymi w art. 197 – 199 k. k. w zakresie okresu oczekiwania przez te osoby na przesłuchanie przez sądy na posiedzeniu w charakterze świadka.

Z poważaniem